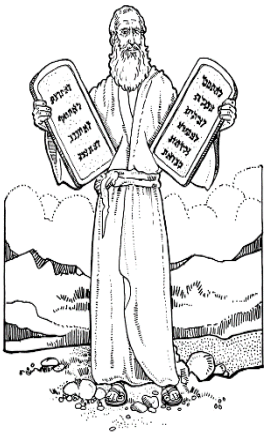

Bijbelstudie deel 3

U zult voor uzelf geen beeld maken, geen enkele afbeelding van wat boven in de hemel, of beneden op de aarde of in het water onder de aarde is. U zult zich daarvoor niet neerbuigen, en die niet dienen.

Over dit tweede gebod is in de theologische wereld nog wel eens discussie geweest. Want, zo zeggen sommigen, het is geen nieuw gebod, het is gelijk aan het eerste gebod. Als God de enige God is die je mag vereren dan is het toch ook logisch dat je geen beelden maakt om voor te buigen zeggen deze mensen. Waarom het punt van afgoderij twee keer apart benoemen vraagt deze groep zich af. Daarom zijn het niet twee geboden maar hoort het bij elkaar en vormen ze samen het eerste gebod. Ondanks deze interessante discussie is er in al die eeuwen niets veranderd. Vanaf het aller vroegste begin wordt dit woord nog altijd zeer breed beschouwd als het tweede gebod.

Wat is volgens jou het verschil tussen het eerste en het tweede gebod?

Het eerste gebod is een gebod om alleen de HEERE God te aanbidden en er naast Hem geen andere goden op na te houden. Hij is de enige die aanspraak mag maken op ons hart. Het tweede gebod vloeit voort uit dat eerste gebod. Je zou kunnen zeggen dat het eerste woord omvat **wie we behoren te aanbidden** en het tweede gebod zegt iets over **hoe we God behoren te aanbidden**. Als je er snel naar kijkt dan lijkt het problematisch. God verbiedt om beelden/afbeeldingen te maken van iets van wat zich in de hemel, op aarde of in het water bevindt. Dat is nogal wat....dat omvat alles!

Zou God werkelijk bedoelen dat we van niets of niemand afbeeldingen of beelden mogen maken? Gedurende de reformatie is dit gebod dan ook genoemd als één van de redenen om de beelden en uitbundige beschilderingen in katholieke kerken te beschadigen of te vernietigen. Denk bijvoorbeeld aan de beeldenstorm in 1566. Onze samenleving en bijvoorbeeld de entertainmentindustrie zouden er radicaal anders uitzien (als ze überhaupt nog bestonden) als we dit letterlijk zouden nemen!

baptisten
gemeente
vroomshoop

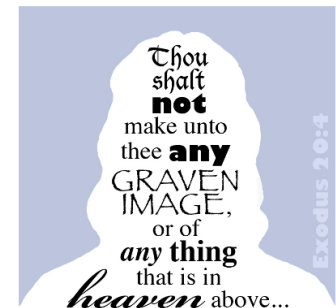

Het zou direct een dikke streep zetten door vele vormen van kunst. Kunstschilders en beeldhouwers kunnen nieuw werk gaan zoeken maar het omvat dan ook de fotografie, film, animatie en de grafische wereld. Letterlijk genomen zou dit gebod inderdaad het einde betekenen van vele kunstuitingen maar is dat wat God ook werkelijk bedoeld?

Wat zijn jouw eigen gedachten hierover?

Als het werkelijk zo is dat God deze vormen van kunstuiting verbiedt hoe plaatsen we dan bijvoorbeeld de woorden van de HEERE in Exodus 31 waar God aan Mozes zegt dat Hij Bezaleël en Aholiab heeft geroepen en toegerust om de kunstvoorwerpen (waaronder beelden van cherubs) voor de tabernakel te maken?

Het lijkt me duidelijk dat God niet erop uit is om elke vorm van schilder en beeldhouwkunst te verbieden. **Wel is het zaak om ook met de creatieve verbeelding van Bijbelverhalen voorzichtig te zijn.** Een vast beeld is snel gevormd en elk beeld schiet tekort bij de werkelijkheid. Ik zei al dat het tweede gebod voortvloeit uit het eerste. Het vormt een logische uitwerking van hetgeen God in het eerste gebod bekendgemaakt heeft. Nogmaals: het eerste gebod gaat over wie we behoren te aanbidden en het tweede gebod over hoe we behoren te aanbidden. Het gaat niet zozeer om de verbeelding/afbeelding zelf maar om je omgang met God.

Israël moet niet doen zoals andere volkeren doen door de afgodsbeelden van hun goden te aanbidden. Ook moeten ze hun eigen God niet op die manier te aanbidden zoals andere volken doen.

Zo gelezen omvat het tweede woord dan ook 2 praktische terreinen van uitwerking:

- 1 Maak geen afgodsbeelden om te aanbidden
- 2 Je mag de HEERE God niet identificeren met geschapen zaken.

Ik ben benieuwd; als je dit zo leest, hoe ga jij dan om met de dingen die het tweede gebod je voorschrijft?

Geen afgodsbeelden maken om te aanbidden

Door de eeuwen heen is dit iets wat mensen altijd geneigd zijn om te doen. Ook in Israël is dit iets wat in haar geschiedenis telkens weer opspeelt. Nadat het volk in het beloofde land gevestigd is lezen we in het boek richteren bijvoorbeeld telkens dat het volk de Heer vergeet en afgoden (baäl of ashera) gaat dienen. In de tijd van de koningen wordt telkens melding gemaakt of de koning God diende of het volk vooringing in afgoderij waarin de goden van omliggende volken werden vereerd. Koning Achab en konigen Izebel zijn hiervan de meest beruchte voorbeelden. Aangezien we vorige keer ook over afgoderij hebben gesproken laat ik dit deel nu verder rusten. **God is een jaloers God die Zijn eer en glorie met niets of niemand anders wil delen.**

De HEERE God niet identificeren met geschapen zaken

Het tweede deel van het gebod gaat over hoe God aanbeden wil worden. Anders dan gangbaar was bij andere volken wil de HEERE niet dat er beelden van Hem gemaakt worden. Nu was het

bij andere volken ook niet zo dat mensen een beeld maakten van hout, steen of goud en vervolgens dachten dat het beeld hun god was. Men behandelde het afgodsbeeld als een verbeelding van de aanwezigheid van de betreffende afgod. Het beeld vormde zo een connectie tussen de mens en de afgod die aanbeden werd. Het mooie van een beeld is tevens dat je daarmee een bepaald aspect van de afgod kan benadrukken. Hiernaast zie je bijvoorbeeld een afbeelding van de artemis van Efeze die veel werd uitgebeeld met allerlei uitstulpingen (borsten of stierentestikels) dit omdat het een vruchtbaarheidsgodin was. Een veelgebruikt beeld was dat van een stier(kalf) omdat dit dier erg indrukwekkend en dynamisch was en symbool stond voor brute kracht. In de afgoderij komen (delen van) dieren vaker terug in de verbeelding van kenmerken van een bepaalde god.

Ook Israël verviel tot deze vorm van afgoderij toen ze het gouden kalf maakten en aanbaden in Exodus 32. Het is niet zo dat ze een nieuwe god aannamen maar ze maakten het kalf om de HEERE te verbeelden. Het werd een beeld waarmee men de aanwezigheid van de HEERE wilde weergeven. Een zelfde vorm van afgoderij zie je ook als het koninkrijk Israël uiteenvalt ten tijd van Jerobeam in het rijk Juda en het rijk Israël. Jerobeam wil niet dat zijn volk naar Jeruzalem gaat om in de tempel de HEERE te aanbidden en daarom richt hij 2 gouden kalf beelden (1 koningen 12) op en stelt een eigen offercultus in. Ook dit is geen nieuwe godsdienst maar een overtreding van het tweede gebod.

Naast de verbeelding van de HEERE in een afgodsbeeld kan deze vorm van verboden godsdienst ook andere vormen aannemen. Namelijk het idee dat Gods aanwezigheid/kracht verbonden is aan de aanwezigheid van een bepaald voorwerp of locatie. Gods kracht zit dan opgesloten in een voorwerp of gebouw. De ark van het verbond werd op deze manier een soort talisman voor Israël in de strijd met de Filistijnen zoals beschreven in 1 Samuël 4. In Jeremia 7 wordt duidelijk dat het volk later de tempel ook als een soort talisman ziet. "Zolang de tempel

baptisten
gemeente
vroomshoop

er is woont God bij ons en zal ons niets gebeuren”, is de gedachte. De heiligheid en kracht van de HEERE wordt ‘opgesloten’ in een voorwerp of object.

Zijn er onder Christenen ook vormen van dit soort afgoderij te bedenken?

Naast dat we fysieke voorwerpen/plaatsen als afgod kunnen benaderen zijn we ook allemaal geneigd om een bepaald beeld van de HEERE te maken. Dit doen we niet fysiek maar in onze gedachten. In de ochtenddienst van 10-10-2021 heb ik daarover gesproken. We hebben allemaal de neiging om een beeld van God te maken wat aansluit bij onze behoeften of verlangens. Een manier waarop dat gebeurt is bijvoorbeeld de wijze van omgaan met de Bijbel door slechts die delen te lezen die je fijn vind of door alleen voor waar te houden wat bij jou past en de rest af te wijzen of over te slaan. Op die manier creëren we in ons hoofd een soort van eigen gouden kalf.

Herken je dit bij jezelf en hoe ziet jouw plaatje eruit?

God verbiedt deze vormen van afgoderij omdat Hij niet aan tijd en plaats gebonden is, omdat een beeld altijd een beperking van de werkelijkheid is en omdat God vrij is en zich niet door mensen laat controleren, beperken of beheersen!

In het gesprek wat de Heer Jezus voert met de Samaritaanse vrouw komt het tweede gebod ook ter sprake als deze vrouw aan Jezus vraagt waar de HEERE aanbeden dient te worden; op de berg Gerizim of in Jeruzalem. De Heer maakt dan duidelijk dat God Geest is en dat wie Hem wil aanbidden dat moet doen in Geest en in Waarheid.

Ten tijde van Israël ging die aanbidding via de bemiddelaars die God daarvoor had aangesteld. De mens kon niet zomaar tot God komen maar als Hij voor God wilde verschijnen dan waren er bemiddelaars en offers nodig. In de geschiedenis van Israël zie je dat Mozes, de levieten, de richteren en de profeten deze rol vervullen en tussen God en Israël instaan om de mensen tot aanbidding te brengen.

Met de komst van de Heer Jezus breekt een totaal nieuwe fase van aanbidding aan. God is Geest en is niet te vangen in beelden en toch laat de HEERE zichzelf persoonlijk kennen in Christus. Lees Johannes 1 en Kolossenzen 1: 15-23

baptisten
gemeente
vroomshoop

Wat leren deze tekstgedeelten je over de Heer Jezus en Zijn werk?

Lees ook Efeze 5:18-19. Wat leer je hier over aanbidding?

Ik hoop dat je ziet dat God zich niet laat beperken door beelden en voorwerpen en dat Zijn heerlijkheid altijd groter is dan wij kunnen bedenken. Deze grote God laat zich niet opsluiten maar komt ons tegemoet in Jezus Christus. Door geloof in Jezus kunnen wij in relatie treden met de HEERE die ons vergeeft, rechtvaardigt en heiligt. Hij woont met Zijn Geest in ons hart en wil ons helpen groeien in een levende relatie met Hem.

Het gebod sluit af met een waarschuwing. Ook daar wil ik kort bij stilstaan.

U zult zich daarvoor niet neerbuigen, en die niet dienen, want Ik, de HEERE, uw God, ben een na-ijverig God, Die de misdaad van de vaders vergeldt aan de kinderen, aan het derde en vierde geslacht van hen die Mij haten, maar Die barmhartigheid doet aan duizenden van hen die Mij liefhebben en Mijn geboden in acht nemen. (Ex. 20:5-6)

God op de verkeerde manier aanbidden of het aanbidden van afgoderij wekt de jaloezie van de HEERE op. Het resultaat van ongehoorzaamheid is straf/vloek en het resultaat van gehoorzaamheid is zegen. Mozes en andere leiders hielden dit namens God op verschillende momenten voor aan het volk. Wat bij ons nogal eens heftig overkomt is de uitspraak dat kinderen boeten moeten voor de overtreding van de ouders. Hoe zit dat? Het lijkt zelfs strijdig met Gods uitspraken in bijvoorbeeld Deuteronomium 24:16 en Ezechiël 18:4 waar God duidelijk maakt dat elk mens verantwoordelijk is voor zijn eigen overtredingen.

Met het oog hierop lijkt het erop dat het tweede gebod leert dat zowel gehoorzaamheid als ongehoorzaamheid verstrekken gevolgen hebben voor het leven van Israël als Gods verbondsvolk. Als ze niet gehoorzamen, zullen de effecten voor een lange, lange tijd voelbaar zijn. Denk aan het feit dat men 40 jaar door de woestijn moest zwerven vanwege hun zonde zodat die generatie moest sterven, denk aan de onderdrukkingen ten tijde van de ridders en de ballingschap die uiteindelijk kwam als oordeel over Israëls afgoderij.

De nadruk ligt echter op Gods uitnodiging om Hem waarachtig te aanbidden zodat Hij Zijn zegeningen kan schenken. God verlangt naar relatie. Hij biedt die vandaag aan in en door Jezus Christus maar het is een relatie op Zijn initiatief en voorwaarden.